

EVS JUHEND 9

DUBLIN CORE'I METAANDMEELEMENTIDE KASUTAMINE

***Use of Dublin Core
metadata element set***

EESSÕNA

Inforessurssi kirjeldamiseks on välja töötatud mitmeid metaandmekogumeid. Üheks lihtsamaks ja kasutatavamaks on *Dublin Core*, mis hõlmab kokkulepitud metaandmelemente, elementitäpsustajaid ja kodeerimissüsteeme.

Selle juhendi eesmärk on anda üldisi juhtnööre *Dublin Core*'i metaandmelementide kasutamiseks.

Juhend on koostatud Euroopa Standardikomitee (CEN) seminarikokkulepete CWA 13988:2003 "Guidance information for use of Dublin Core in Europe" ja CWA 15244:2005 "Guidance information for the deployment of Dublin Core metadata" ning rahvusvahelise *Dublin Core*'i haldava ja arendava organisatsiooni DCMI (Dublin Core Metadata Initiative) dokumentide alusel.

Juhend on abiks Eesti standardi EVS-ISO 15836:2004 "Informatsioon ja dokumentatsioon. *Dublin Core*'i metaandmelemendid" rakendamisel.

Juhendis käsitletakse *Dublin Core*'i metaandmelemente koos täpsustajatega ning nende kasutamist inforessursside kirjeldamisel. Tekstis ning lisades A ja B tuuakse näiteid *Dublin Core*'i esitamise kohta märgistuskeeltes XML (Extensible Markup Language) ja HTML (Hypertext Markup Language). Lisades C ja D tutvustatakse metaandmete rakendusprofiile raamatukogudele ja arhiividele. Lisas E antakse lühikäsitlust muuseumide inforessursside kirjeldamissüsteemidest.

Selle juhendi rakendamine eeldab märgistuskeelte XML ja HTML tundmist.

Juhend on suunatud metaandmetega eri tasanditel kokkupuutuvatele spetsialistidele:

- 1) strateegiliste otsuste tegijatele;
- 2) metaandmete loojatele (tarnijatele);
- 3) tehnilistele rakendajatele.

Juhend ei ole otseselt adresseeritud süsteemi- ja tarkvaratarnijatele, kuigi ka nendel võib sellest kasu olla.

Juhendi koostas standardimise tehnilise komitee EVS/TK 22 "Informatsioon ja dokumentatsioon" töörühm koosseisus: Kuldar Aas (Rahvusarhiiv), Janne Andresoo (Eesti Rahvusraamatukogu, töörühma juht), Veiko Berendsen (Tartu Ülikool), Liina Enok (Eesti Rahvusraamatukogu), Raivo Ruusalepp (Eesti Äriarhiivi OÜ) ning Urmas Raude (Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium).
Keeletoimetaja – Sirje Nilbe (Eesti Rahvusraamatukogu).

Juhend EVS 9:2006 on kinnitatud ja avaldatud Eesti Standardikeskuse 31.08.2006 käskkirjaga nr 87.

Juhendi reprodutseerimis- ja levitamiseõigus kuulub Eesti Standardikeskusele

SISUKORD

1	KÄSITLUSALA	1
2	VIITED	1
3	METAANDMED JA <i>DUBLIN CORE</i>	6
3.1	Metaandmed.....	6
3.1.1	Metaandmete määratlus	6
3.1.2	Metaandmete olemus	6
3.1.3	Metaandmed ja masinloetavad andmed	7
3.2	<i>Dublin Core</i>	7
3.2.1	DCMI (Dublin Core Metadata Initiative)	7
3.2.2	<i>Dublin Core</i> 'i määratlus	7
3.2.3	<i>Dublin Core</i> 'i metaandmeelemendid	8
3.2.4	<i>Dublin Core</i> 'i metaandmeelementide täpsustajad	10
4	<i>DUBLIN CORE</i> 'I KASUTAMINE.....	20
4.1	Üldist.....	20
4.2	<i>Dublin Core</i> 'i rakendusprofiil.....	20
4.3	<i>Dublin Core</i> 'i kasutamise põhimõtted	21
4.3.1	Vastavus <i>Dublin Core</i> 'ile	21
4.3.2	Koostalitlusvõime	23
4.3.3	<i>Dublin Core</i> 'i rakendamise tasand.....	25
4.4	<i>Dublin Core</i> 'i kasutamise muud aspektid.....	26
4.4.1	Sisesed ja välised metaandmed	26
4.4.2	<i>Dublin Core</i> ja otsingumootorid	27
4.5	<i>Dublin Core</i> ja muud kirjeldusmudelid	28
4.5.1	<i>Dublin Core</i> ja MARC	28
4.5.2	<i>Dublin Core</i> ja MODS	28
4.5.3	<i>Dublin Core</i> ja EAD	29
5	<i>DUBLIN CORE</i> 'I ESITAMINE MÄRGISTUSKEELTES	29
5.1	Üldist.....	29
5.2	<i>Dublin Core</i> 'i nimeroom.....	30
5.3	<i>Dublin Core</i> ja HTML	30
5.4	<i>Dublin Core</i> ja XML.....	31
5.5	<i>Dublin Core</i> ja RDF.....	31
	Lisa A (teatmelisa) <i>Dublin Core</i> 'i täpsustamata metaandmete esitamine XML-is ..	33
	Lisa B (teatmelisa) <i>Dublin Core</i> 'i täpsustatud metaandmete esitamine XML-is	34
	Lisa C (teatmelisa) Raamatukogu rakendusprofiil (Library Application Profile, DC-Lib).....	35
	Lisa D (teatmelisa) Kogude kirjelduse rakendusprofiil (DC CD AP)	38
	Lisa E (teatmelisa) Muuseumide inforessursside kirjeldamine	41

See dokument on EVS-i poolt loodud eelvaade

DUBLIN CORE'I METAANDMEELEMENTIDE KASUTAMINE

1 KÄSITLUSALA

Selles juhendis esitatakse *Dublin Core*'i metaandmeelemendid koos täpsustajatega. Põhjalikumalt käsitletakse *Dublin Core*'i elemenditäpsustajaid ning *Dublin Core*'i metaandmete kasutamist inforessursside kirjeldamisel.

Dublin Core'i metaandmete ja nende kasutamise põhimõtete paremaks mõistmiseks on lisatud selgitusi metaandmetest üldiselt ning juhitud tähelepanu asjaoludele, millega tuleb arvestada *Dublin Core*'i rakendamisel.

2 VIITED

Käesolevas juhendis on viidatud järgnevatele dokumentidele, veebisaitidele ja andmebaasidele.

Märkus. Interneti-aadressid on kontrollitud 29.06.2006.

- [1] **EVS 8** Infotehnoloogia reeglid eesti keele ja kultuuri keskkonnas
- [2] **EVS-EN ISO 3166-1** Maade ja nende jaotiste tähised. Osa 1: Maatähised
- [3] **EVS-ISO 2108** Informatsioon ja dokumentatsioon. Rahvusvaheline raamatu standardnumber (ISBN)
- [4] **EVS-ISO 3297** Informatsioon ja dokumentatsioon. Rahvusvaheline jadaväljaande standardnumber (ISSN)
- [5] **EVS-ISO 15836:2004** Informatsioon ja dokumentatsioon. *Dublin Core*'i metaandmeelemendid
- [6] **ISO 639-2** Codes for the representation of names of languages – Part 2: Alpha-3 code
<http://www.loc.gov/standards/iso639-2/langhome.html>
- [7] **ISO 3166** Code lists – English country names and code elements
<http://www.iso.org/iso/en/prods-services/iso3166ma/index.html>
- [8] **ISO 3901** Information and documentation – International Standard Recording Code (ISRC)
- [9] **ISO 10957** Information and documentation – International standard music number (ISMN)

[10] **ISO/IEC 11179**, parts 1 – 6 Information technology – Metadata registries (MDR)

[11] **CWA 14855** Dublin Core Application Profile Guidelines
<http://www.cenorm.be/cenorm/businessdomains/businessdomains/iss/cwa/cwa14855.asp>

[12] **ISAAR(CPF)** International standard archival authority record for corporate bodies, persons and families
<http://www.ica.org/biblio/ISAAR2EN.pdf>

[13] **ISAD(G)** General International Standard Archival Description
http://www.ica.org/biblio/cds/isad_g_2e.pdf

[14] **ISBD(G)** International Standard Bibliographic Description
<http://www.ifla.org/VII/s13/pubs/isbdg.htm>

[15] **RFC 2396** Uniform Resource Identifiers (URI): Generic Syntax
<http://www.faqs.org/rfcs/rfc2396.html>

[16] **RFC 3066** Tags for the identification of languages
<http://www.ietf.org/rfc/rfc3066.txt>

[17] **ERB** – Eesti rahvusbibliograafia andmebaas
<http://erb.nlib.ee/>

[18] **EÜM** – Eesti üldine märksõnastik
<http://eum.nlib.ee/>

[19] **KNR** – Riigi kohanimerregister
<http://www.ekk.ee/knr/>

[20] **Saaga**. Perekonnaloode digiteeritud allikad
<http://www.eha.ee/saaga/index.php>

[21] **Riigi IT semantilise koosvõime raamistik**
<http://www.riso.ee/et/infopoliitika/koosvoime>

[22] **UDK** (universaalne detsimaalklassifikatsioon) liigitustabel
<http://www.nlib.ee/1693>

[23] **Vallasiseste linnade, alevite, alevike ja külade koondnimistu**
<http://www.eki.ee/knn/> Link: Asustusunimed

[24] **About Universal Decimal Classification and the UDC Consortium**
<http://www.udcc.org/about.htm>

[25] **CCO** – Cataloguing Cultural Objects (VRA 2004)
<http://www.vraweb.org/ccoweb/>

- [26] CDWA – Categories for description of works of art
http://www.getty.edu/research/conducting_research/standards/cdwa/index.html
- [27] CIMI Guide – Consortium of the Computer Interchange of Museum Information:
A Guide to Best Practice: Dublin Core, Ver. 1.1
- [28] DCMI (Dublin Core Metadata Initiative)
<http://dublincore.org/>.
- [29] DCMI Box – DCMI Box Encoding Scheme: specification of the spatial limits of
a place, and methods for encoding this in a text string
<http://dublincore.org/documents/dcmi-box/>
- [30] DCMI Collection Description Working Group
<http://dublincore.org/groups/collections/>
- [31] DCMI Period – DCMI Period Encoding Scheme: specification of the limits of a
time interval, and methods for encoding this in a text string
<http://dublincore.org/documents/dcmi-period/>
- [32] DCMI Point – DCMI Point Encoding Scheme: a point location in space, and
methods for encoding this in a text string
<http://dublincore.org/documents/dcmi-point/>
- [33] DCMI-terms – DCMI Metadata Terms
<http://dublincore.org/documents/dcmi-terms/>
- [34] DCMI Type Vocabulary
<http://dublincore.org/documents/dcmi-type-vocabulary/>
- [35] DDC – Dewey Decimal Classification
<http://www.oclc.org/dewey/>
- [36] DOI – The Digital Object Identifier
<http://www.doi.org/>
- [37] Dublin Core Collection Description Application Profile
<http://dublincore.org/groups/collections/collection-application-profile/2006-02-24/>
- [38] Dublin Core Metadata Element Set Mapping to MODS Version 3.0
<http://www.loc.gov/standards/mods/dcsimple-mods.html>
- [39] Dublin Core Metadata Registry
<http://dublincore.org/dcregistry/>.
- [40] Dublin Core Projects – Europe
<http://dublincore.org/projects/europe.shtml>

[41] EAD – Encoded Archival Description

<http://www.loc.gov/ead/>

[42] EAD Application Guidelines for Version 1.0 – Appendix B: EAD crosswalks

<http://www.loc.gov/ead/ag/agappb.html>

[43] Expressing Dublin Core in HTML/XHTML meta and link elements

<http://dublincore.org/documents/dcq-html/>

[44] Expressing Simple Dublin Core in RDF/XML

<http://dublincore.org/documents/dcmes-xml/>

[45] FDA Guide – A Guide to the Description of Architectural Drawings

http://www.getty.edu/research/conducting_research/standards/fda/

[46] Getty Standards Program

http://www.getty.edu/research/conducting_research/standards/

[47] Guidelines for Encoding Bibliographic Citation in *Dublin Core* Metadata

<http://dublincore.org/documents/dc-citation-guidelines/>

[48] Guidelines for implementing Dublin Core in XML

<http://dublincore.org/documents/dc-xml-guidelines/>

[49] HTML – HyperText Markup Language

<http://www.w3.org/MarkUp/>

[50] IMT – MIME (Multipurpose Internet Mail Extensions) Media Types

<http://www.iana.org/assignments/media-types/>

[51] International Directory of Search Engines

<http://www.searchenginecolossus.com/>

[52] ISRC Handbook (incorporating the ISRC practical guide)

http://www.ifpi.org/isrc/isrc_handbook.html

[53] LCC – Library of Congress Classification

<http://www.loc.gov/cds/classif.html>

[54] LCSH – Library of Congress Subject Headings

<http://www.loc.gov/cds/lcsh.html>

[55] Library Application Profile (DC-Lib)

<http://dublincore.org/documents/library-application-profile/index.shtml>

[56] MARC standards

<http://www.loc.gov/marc/>

[57] MARC Code Lists for Relators, Sources, Description Conventions
<http://www.loc.gov/marc/relators/>

[58] MeSH – Medical Subject Headings
<http://www.nlm.nih.gov/mesh/meshhome.html>

[59] MODS – Metadata Object Description Schema
<http://www.loc.gov/standards/mods/>

[60] MODS to Dublin Core Metadata Element Set Mapping Version 3.0
<http://www.loc.gov/standards/mods/mods-dcsimple.html>

[61] MODS User Guidelines for Version 3.0
<http://www.loc.gov/standards/mods/v3/mods-userguide.html>

[62] Namespace Policy for the Dublin Core Metadata Initiative (DCMI)
<http://dublincore.org/documents/dcmi-namespace/>

[63] Namespaces in XML
<http://www.w3.org/TR/REC-xml-names/>

[64] NSDL (The National Science Digital Library) Metadata Primer
<http://metamanagement.comm.nsdlib.org/outline.html>

[65] Object-ID
<http://www.object-id.com/about.html>

[66] Procedure for approval of DCMI Metadata Terms and Recommendations
<http://dublincore.org/usage/documents/approval/>

[67] RDF (Resource Description Framework)
<http://www.w3.org/RDF/>

[69] SPECTRUM
<http://www.mda.org.uk/spectrum.htm>

[70] TGN (spatial)– Getty Thesaurus of Geographic Names
http://www.getty.edu/research/conducting_research/vocabularies/tgn/

[71] Using Dublin Core – Dublin Core Qualifiers
<http://dublincore.org/documents/usageguide/qualifiers.shtml>

[72] The VRA (Visual Resources Association) Core Categories version 3.0
<http://www.vraweb.org/vracore3.htm#core>

[73] W3C-DTF – Date and Time Formats
<http://www.w3.org/TR/NOTE-datetime>

[74] XML – Extensible Markup Language
<http://www.w3.org/XML/>